Začněme třeba takhle...

lidská práva - rozmanitá společnost - participace

Michaela Čakrtová

ČESKÁ RADA DĚTÍ A MLÁDEŽE

každý jsme jiný
všichni rovnoprávní

ZAČNĚME TŘEBA TAKHLE...

Organizace spojených národů byla založena ve víře, že dialog může zvítězit nad neporozuměním, že rozmanitost je všeobecně pozitivní a že sdílený osud všech lidí vzájemně mnohem více sbližuje, než samostatná identita rozděluje.

Kofi Annan, generální tajemník OSN

sestavila
Michaela Čakrtová

OBSAH

PÁR SLOV NA ÚVOD 3

HRY NA SCHŮZKU 5
Kupé 7
Imigrační úřad 9
Řeka 11
Představení lidského druhu 13
Vžij se do role uprchlíka 14
Věřím 15
Život 17
Jak utratit 1500 korun 21
Propojení světa 23

HRY NA VEN 25
Turisté 27
Hry z různých koutů světa 29
Stezka rozhodnutí 31
Lidské bingo 33
Děti celého světa 34
Dovnitř kruhu 35
Ten, kdo je „navíc“ 37
Uprchlík 38

CELOROČNÍ A CELOTÁBOROVÉ HRY 41
Státy světa 43
Nováčkem v cizí zemi 44
Odkud jsme? 45

LITERATURA A INTERNETOVÉ ZDROJE 46

POZNÁMKY 48

PÁR SLOV NA ÚVOD

Od června roku 2006 probíhá také v České republice celoevropská kampaň Rady Evropy a Evropské komise zaměřená na děti a mladé lidi „Každý jsme jiný, všichni rovnoprávní“. Koordinování kampaně se zhostila Česká rada dětí a mládeže. Pro svá členská sdružení, a pochopitelně nejen pro ně, chce ČRDM nabídnout několik zajímavých aktivit a her, které by mohly přinést témata kampaně (lidská práva, rozmanitá společnost a aktivní účast mladých lidí na životě společnosti) do oddílů, družin, skupin, prostě přímo do naší celoroční činnosti.

Nechceme předčit ani nahradit mnohé příručky, sborníky, metodiky, brožury, které internet nebo knižní produkce (nejen) neziskových organizací v Česku a po celém světě nabízí. Michaela Čakrtová právě z takových nejrůznějších zdrojů vybrala, přeložila, utřídila a revidovala nejrůznější aktivity a činnosti, kterými by bylo možné témata kampaně v pravidelné činnosti otevřít a které by podle nás mohly být zajímavé pro naše členy při pravidelných schůzkách, na výpravách a výletech, případně na táborech či delších akcích. Do těchto kategorií jsou všechny aktivity také rozděleny. Pro jednoduchost dělíme věkové skupiny jen na mladší a starší, necháme na zvážení jednotlivým vedoucím, které aktivity jsou pro jeho nebo její svěřence nejvhodnější. Mnohé se dají obměnit, adaptovat na konkrétní situaci, zkušenosti, problém.

Aktivity nabízeného typu kladou mírně zvýšené nároky na vedoucí. Některá témata mohou být poměrně palčivá, pro někoho nepříjemná; účastníci mohou mít osobní zkušenost, která hru posune a změní; k mnohým je dobré mít připravené dodatečné nebo aktuální informace atd.

Centrem aktivit je *reflexe* vlastních názorů, chování, zažitých stereotypů. Taková reflexe může proběhnou v každém účastníkovi samostatně a nebo třeba společnou, vedoucím řízenou diskusí. Vedoucí by se měl každopádně ujistit, že aktivita nezanechala v dětech a mladých lidech emoční nebo informační zmatek.

Přesto si myslíme, že vedoucí nemusí být na danou problematiku expertem, aby námi nabízené aktivity se svými členy zvládl a aby obohatily výchovný program. Na konci metodiky nabízíme několik nápadů a odkazů, které může vedoucí (třeba i společně s dětmi) prozkoumat.

Příručka je volně k dispozici také v elektronické podobě na internetových stránkách kampaně „Každý jsme jiný, všichni rovnoprávní“: www.kam-pan.cz.

Přejeme všem uživatelům této skromné metodické příručky, aby byla jejich novým krokem do světa sebepoznávání a překonávání hranic, které v hlavách všichni tak trochu máme…

Marek Fajfr
kampaň „Každý jsme jiný, všichni rovnoprávní“

HRY na SCHŮZKU

Činnost většiny oddílů a dětských kroužků stojí na pravidelných schůzkách, které probíhají po celý rok. V této části příručky najdete seznam kratších aktivit (maximálně dvouhodinových), které můžete využít kdykoliv během roku.

KUPÉ

Zdroj: www.hranostaj.cz

Cíle: zamyšlení nad stereotypy a předsudky, které máme k některým skupinám lidí
Čas: méně než 60 minut
Počet hráčů: 5–12
Věková kategorie: starší

ÚVOD

- „Cesta z Vladivostoku do Moskvy po Transsibiřské magistrále trvávala tři týdny. Tuto dobu cestující musel chtě nechtě strávit se svými spolupasažéry v kupé. Vy máte ale to štěstí, že si můžete vybrat, koho do svého kupé chcete, a s kým tedy strávíte tuto dlouhou dobu.“

PROVEDENÍ

- Účastníci hry mají za úkol vybrat ze seznamu obecných lidských typů sedm jedinců, kteří jsou pro ně nejpřijatelnější jako společníci na dlouhou cestu vlakem. Jde o kolektivní diskusi, všichni účastníci hry se tedy musí shodnout na sedmi stejných osobách. Hru vede moderátor, který se snaží rozpoutávat co nejhlubší debaty o přednostech či nevýhodách možných vybraných osob, popřípadě usměrňovat diskusi, která se zvrhává. Na výkonu a schopnostech moderátora (nebo moderátorky) závisí mnoho, proto se této úlohy musí chopit vhodná osoba.
- Seznam jednotlivých cestujících, ze kterých je možné vybírat, je dobré napsat na velký papír a v průběhu hry opatřovat značkami, otazníčky, škrtat či podobně označovat.
- Příklady eventuálních spolucestujících:
  - Rom z Ostravy
  - Francouz, který mluví pouze francouzsky
  - Rus vracející se z vězení
  - Ukrajinka z předměstí Kyjeva

- Feministka z Holandska
- Italský skinhead
- Američan na výletě
- Německý rapper žijící velmi specifickým životním stylem
- Rumunská prostitutka
- Afričanka prodávající výrobky z kůže

DISKUSE

- Závěrečná diskuse není nutná tolik jako u ostatních her, protože celá aktivita je vlastně jedna velká diskuse.

POZNÁMKY

- Vhodnější je hrát tuto hru s lidmi, kteří se již alespoň trochu znají.

IMIGRAČNÍ ÚŘAD

Zdroj: www.hranostaj.cz

Cíle: Zkouška, kolik toho víme o lidech, které považujeme za sobě blízké; zamyšlení se nad tím, co podstupují lidé, kteří se chtějí stát občany jiné země.
Čas: 30 minut
Počet hráčů: dvojice
Věková kategorie: starší

ÚVOD

- Hra postavená na principu postupu imigračních úřadů v případě smíšených manželství, který má za cíl odhalit sňatky uzavřené kvůli získání trvalého pobytu (úředníci kladou odděleně oběma manželům stejné otázky a následně porovnávají odpovědi).
- Je vhodné začít zajímavou scénkou nebo pustit pasáže z filmu „Zelená karta“.

PROVEDENÍ

- Utvoří se dvojice, které obdrží dva exempláře stejného dotazníku. Použijte Imigrační dotazník (níže), nebo vytvořte obdobné otázky podle toho, jak dobře se jednotlivé dvojice znají.
- Každý hráč vyplní jeden dotazník sám za sebe, druhý vyplní za svého partnera (jak by to asi vyplnil jeho protějšek).
- Následně si je vymění: dozví se správné partnerovy odpovědi, a zároveň zjistí, jak moc je ten druhý zná / nezná.

DISKUSE

- Na kterou otázku bylo nejsložitější odpovědět?
- Věděli jste vždy u svého dotazníku, jak odpovědět? Měli jste jednoznačné odpovědi?
- Očekávali jste, že váš partner odpoví správně na takový počet otázek? Bylo správných odpovědí tolik, kolik jste čekali, nebo méně či více?
- Co jste se o druhých dozvěděli?

VARIANTA

- Pokud na to máte personální kapacity, můžete přistoupit k „realističtější“ variantě: všechny dotazníky vyhodnocuje přísný a neúprosný imigrační úředník.

IMIGRAČNÍ DOTAZNÍK

1. Kdy a kde jsme se poprvé setkali.
2. Jakou školu studuji/jsem naposledy studoval/a.
3. Počet a jména sourozenců.
4. Na jaké zastávce autobusu vystupuji.
5. Největší zážitek.
6. Oblíbená kniha.
7. Oblíbené jídlo.
8. Nejméně oblíbené jídlo.
9. Vysněná dovolená.
10. Čím bych chtěl/a být.

ŘEKA

Zdroj: All different, all equal — Ireland

Cíle: Diskuse nad základními právy a povinnostmi každého člověka, nad principy, které drží společnost. Prožít si princip demokracie na vlastní kůži, pocit, že člověk s něčím tak zásadním může nesouhlasit a přesto být „přehlasován“.
Čas: 60 minut
Počet hráčů: 8–20
Věk: starší

ÚVOD

- „Představte si, že jste se ocitli v úplně cizí zemi, kde nikdy nikdo předtím nežil a kde neexistují žádné zákony a pravidla. Stali jste se osadníky na tomto novém území a nevíte, jaké společenské postavení zde budete mít. Je jen na vás, jakými pravidly se budoucí společnost v této zemi bude řídit.“

PROVEDENÍ

- Rozdělte hráče do dvojic a dejte jim čtvrt hodiny na to, aby sepsali na papír práva a povinnosti všech členů společnosti. Musí jich být právě deset. Oba hráči ze dvojice se musí shodnout na tom, že to, co napsali, je pro ně to nejzásadnější.
- Poté dvojice slučte do čtveřic. Během další čtvrt hodiny musí čtveřice vytvořit nový seznam, na kterém se všichni čtyři shodnou – jejich úkolem je porovnat dva seznamy a vybrat z nich to nejpodstatnější. Poté čtveřice opět slučte do osmic, případně postup ještě opakujte, dokud nevzniknou dvě poslední skupiny, které vzájemně porovnají, k čemu došly. Obě dvě desatera pak napište na velký papír a vyvěste na zeď.

DISKUSE

- Změnila se vaše představa o nejdůležitějších právech a povinnostech v průběhu této činnosti?
- Překvapilo vás, že někdo jiný kladl důraz na něco, co vám vůbec nepřišlo podstatné?
- Jak by vypadal náš život, kdybychom některá z těchto práv neměli?

- Přišli jste ještě na další práva, která nyní chcete přidat do závěrečného seznamu?
- Proč je pro nás užitečné sepsat takový seznam?

POZNÁMKA

- Hru je možné hrát v mnoha obměnách, její jednodušší varianty jsou například: rozhodněte o deseti věcech, které byste si vzali na pustý ostrov, napište deset vlastností, které by měl mít skutečný přítel apod.

PŘEDSTAVENÍ LIDSKÉHO DRUHU

Cíle: Zamyslet se, co mají lidé na celém světě společného, v čem se liší.
Čas: 60 minut
Počet hráčů: 8–30
Věková kategorie: mladší

ÚVOD

- „Představte si, že na vaši planetu přiletěli mimozemšťané. Chcete jim ve stručnosti představit člověka jako živočišný druh. Nezapomeňte, že ne všichni lidé vypadají stejně jako vy a dělají ty samé věci. V něčem jsou však lidé všude na světě stejní.“

REALIZACE

- Děti pracují ve skupině a snaží se vymyslet, jak by co nejzajímavěji představily lidský druh. U menších dětí to bereme více jako hru, nabídneme jim prostředky jako scénky, písničky, vytvoření velkého plakátu, koláže… Starší se budeme snažit přimět k tomu, aby se hlouběji zamýšlely nad tím, jaké znaky spojují všechny lidi na zeměkouli a naopak, co ze znaků, které jsou pro středoevropany běžné, neplatí jako všeobecný znak lidského druhu (např. některým rasám nerostou vousy a jen minimálně chloupky na rukou a nohou).
- Zamýšlejte se nad tělesnými znaky, nad potřebami lidí, nad tím, co člověka odlišuje od jiných živočišných druhů a jednotlivé lidi od sebe.

VŽIJ SE DO ROLE UPRCHLÍKA

Zdroj: Kompas — Manuál pro výchovu mládeže k lidským právům

Cíle: Představit si, co prožívá člověk, který musí z minuty na minutu opustit svůj domov.
Čas: 20 minut
Počet hráčů: 5–20
Věková kategorie: starší

ÚVOD

- Na jednom ze setkání dětí (např. schůzka oddílu) každý dostane obálku, kterou má rozbalit deset minut před odchodem na další schůzku. V obálce najde informaci o tom, že se právě stal ohroženou osobou a musí okamžitě prchnout ze země. S sebou si smí vzít jen malý batůžek a na rozhodnutí, co do něho dá, má pouze pět minut.

DISKUSE

- Probíráme jednotlivé věci, které si děti vzaly s sebou.
- Měli jste doma všechny věci, které jste potřebovali?
- Co vám chybělo?
- Umíte si představit, že byste přišli o naprostou většinu věcí, na které jste zvyklí?
- Změnili byste teď, když máte víc času na přemýšlení, něco, vzali byste si něco jiného?

POZNÁMKY

- Pokud se vám toto zadání zdá příliš náročné na realizaci nebo vám nevyhovuje, je možné hru obměnit. Zadejte hráčům, že si při útěku mohou vzít pouze pět věcí. Na papír každý nakreslí velký kufr a do něj zakreslí, které věci by si s sebou vzal. Původní varianta je ovšem realističtější a v hráčích zanechá silnější zážitek.

VĚŘÍM

Zdroj: All different, all equal — Ireland

Cíle: Podnítit mladé lidi, aby zhodnotili, v čem se shodují a v čem odlišují nejvýznamnější světová náboženství
Čas: 30 minut
Počet hráčů: 6–25
Věková kategorie: starší

ÚVOD

- Všichni hráči si sednou do kruhu. Každý z hráčů dostane samolepku, kterou si prohlédne a nalepí na čelo. Na každé ze samolepek je jeden z těchto nápisů: muslim, křesťan, žid, buddhista a hinduista.

REALIZACE

- Čtěte postupně výroky o jednotlivých náboženstvích (viz následující strana). Hráči, kteří mají dojem, že přečtená věta odpovídá „jejich“ náboženství, si stoupnou.
- Až přečtete všechno, vraťte se k nim ještě jednou a proberte s hráči správné odpovědi.

DISKUSE

- Dozvěděli jste se něco nového, překvapilo vás něco? Proč?
- V čem jsou náboženství stejná, v čem se výrazně liší?
- Existují rozdíly mezi stoupenci stejného náboženství?

VÝROKY O NÁBOŽENSTVÍCH

1. Název tohoto náboženství doslovně znamená „pokora před Boží vůlí, Božím zákonem“. *(Muslim)*
2. Náboženství věří, že bohové existují, ale popírá, že by měli nějakou výsadní roli nebo že by mělo smysl se k nim modlit nebo jim obětovat. *(Buddhista)*
3. Věřící uznávají sedmý den jako den odpočinku, kdy by se nemělo vůbec pracovat. *(Žid, křesťan)*
4. Příslušníci tohoto náboženství věří, že existuje pouze jeden Bůh. *(Žid, křesťan, muslim)*
5. Náboženství je rozšířené na Srí Lance, Taiwanu, v Thajsku, Kambodži, Barmě, Laosu, Číně, Vietnamu, Tibetu, Nepálu, Mongolsku a v Koreji. *(Buddhista)*
6. Příslušníci tohoto náboženství věří, že po smrti duše opouští tělo a zrodí se v těle nového člověka, zvířete, rostliny nebo minerálu. *(Hinduista, buddhista)*
7. V tomto náboženství věřící uctívají bohy Šiva, Višnu a stovky dalších božstev. *(Hinduista)*
8. Toto náboženství je druhé nejrozšířenější v Evropě. *(Muslim)*
9. Toto náboženství vzniklo na Blízkém východě. *(Žid, křesťan, muslim)*
10. Toto náboženství zakazuje jíst maso (především hovězí). *(Hinduista)*
11. Nejvyššími představiteli tohoto náboženství jsou vždy muži. *(Muslim, křesťan, žid)*
12. Učení tohoto náboženství následuje člověka, který sám žádné ze svých myšlenek nenapsal. *(Buddhista, křesťan)*
13. Náboženství věří, že nic z toho, co člověk prožije, není beze smyslu. Všechno má svůj důvod. *(Žid)*
14. Věřící jsou přesvědčeni o tom, že dobré skutky budou jednou odměněny a hříchy potrestány. *(Muslim, křesťan, žid)*
15. V tomto náboženství si ženy nechávají svoje původní jméno. *(Muslim)*

ŽIVOT

Zdroj: Education pack a Kompas — manuál pro výchovu mládeže k lidským právům

Cíle: Hluboké vcítění do života lidí, kteří se odlišují od běžné populace, vnímání jejich přání, snů, obav i každodenního života.
Čas: 20 minut
Počet hráčů: 5–10
Věková kategorie: starší

PROVEDENÍ

- Rozdejte každému hráči karty (viz následující strany) a dejte jim pět minut na to, aby si představili sami sebe jako člověka na kartičce. Jak se jim žije v České republice, co mají za sebou, jaké mají sny do budoucnosti, co je nejvíc trápí…
- V dostatečně velkém prostoru postavte všechny hráče do řady. Postupně čtěte jednotlivé výroky (níže). Pokud hráč (respektive postava z karty) souhlasí s výrokem, udělá krok vpřed. Pokud nesouhlasí, udělá krok zpátky. Kdo se dostal nejdál? Kdo skončil úplně na konci?

DISKUSE

- Diskusi začněte tím, že hráči popíší svoje postavy. Zkuste je přimět, aby obsah karty stručně převyprávěli vlastními slovy. Začněte od těch, kteří se propracovali nejdál od výchozí řady, a postupujte až na konec pořadí.
- Ptejte se, jak se kdo cítil, jaké dojmy měli lidé z první třetiny, ze středu a na konci, jaké pocity měli z hráčů, kteří se umístili jinde než oni…

KARTY

SKUPINA S HENDIKEPEM		
Dana Je mi patnáct let a jsem od narození hluchoněmá. Dokážu plynně komunikovat ve znakové řeči. Aktivně se angažuji v našem klubu pro mládež, ráda čtu a koukám na filmy.	**David** Je mi devatenáct let a právě jsem dokončil střední školu. Jsem po mozkové mrtvici a dělá mi potíže pohybovat rukama a nohama. Ve škole jsem měl asistenta, který mi pomáhal. Dělal jsem hodně sportů a i teď hodně plavu. Mám motorové kolečkové křeslo.	**Honza** Mám akutní schizofrenii. Předtím, než jsem začal brát prášky, slýchával jsem ve své hlavě hlasy, které mi říkaly, že mi lidé okolo mě chtějí ublížit. Teď už je to lepší. Učitelé ve škole mi pomáhají, abych v látce nezaostal za ostatními. I kamarádi mi hodně pomohli. Hodně mě baví koukat na filmy, ale nelíbí se mi, jak jsou ztvárněni lidé s psychickou nemocí. Jednou bych se sám chtěl stát režisérem.
SKUPINA GAYŮ, LESBIČEK, BISEXUÁLŮ A TRANSSEXUÁLŮ		
Anna Je mi dvacet let. Miluju hudbu a vyhrála jsem několik soutěží ve zpěvu. Rodiče nevědí, že holka, se kterou mě tak často vídají, není jen moje kamarádka, ale že s ní chodím.Vůbec nevím, jak jim to jednou řeknu. Cítím se tak nějak nesvá, když se mluví o sexualitě. Ve škole pořád slýchám nevybíravé narážky na homosexuály. Je mi to líto a štve mě to.	**Jarda** Jsem gay, ale neřekl jsem to nikomu. Od svých deseti letech jsem upoután na kolečkové křeslo. Marně přemýšlím nad tím, jestli jsou horší urážky, které lidé pronášejí na adresu homosexuálů nebo podivně ochranitelské postoje, které mají vůči lidem s hendikepem.	**Tonda** Jsem hrdý na to, kdo jsem. Mám spoustu kamarádů mezi gayi i heterosexuály. Až dokončím školu, chtěl bych se stát doktorem. Mí rodiče mi byli vždy ve všem oporou. Jsem gay.

SKUPINA UPRCHLÍKŮ A ŽADATELŮ O MEZINÁRODNÍ OCHRANU (AZYL)

Pierre
Pocházím z Kinshasy v Kongu. To je ve střední Africe. Do České republiky jsem se dostal před dvěma lety, když mi zemřeli oba rodiče. Jsem členem fotbalového týmu nedaleko hostelu, kde teď bydlím. Našel jsem si tam hodně kamarádů. Všude potkáte hloupé lidi, kteří na vás mají narážky, ale už jsem se je naučil ignorovat. Není to vždycky lehké. Hodně mi chybí moje rodina, která by mi pomohla v těžkých chvílích.

Mary
Jsem z Kábulu v Afghánistánu. Do České republiky jsem utekla v roce 2001, abych se dostala pryč ze života pod Talibanem. Byla to sem pěkná dálka. Moje rodina musela všechno opustit a utéct do uprchlického tábora v Pákistánu. Pak jsme se dostali do skupiny lidí, kteří mířili do České republiky. Je fajn, že tu můžu svobodně chodit do školy, ale často mi chybí moji kamarádi a ráda bych se vrátila domů.

Lena
Do České republiky jsem přišla před čtyřmi roky. Ráda bych si tu našla kamarády, ale zdá se mi, že Češi nejsou moc přívětiví. Doma mluvíme rumunsky. Myslím, že v Česku moc dlouho nezůstanu. Mám stále problémy s češtinou, a tak mě zařadili do nižší třídy.

SKUPINA ETNICKÝCH MENŠIN

Cais
Narodil jsem se v Praze a žiji tu celý život. Je mi patnáct. Rodiče přišli v roce 1990, vybudovat lepší život. Pak za námi přijela i moje babička. Mám přátele Čechy a čeština je mým hlavním jazykem, ale rodiče mluví vietnamsky. Hrozně rád poslouchám babičku, když vypráví o Vietnamu. Nikdy jsem tam nebyl, ale určitě bych se tam chtěl podívat.

Martina
Žiju v Ústí nad Labem. Můj táta chodí do práce, máma je doma a stará se o mé sourozence.
Ve škole mě to moc nebaví, je tam jen málo Romů a Češi se s námi nebaví. Nemají nás rádi. Naštěstí to nemám daleko do Romského komunitního centra, kde máme každé odpoledne přichystaný program. Trávím tam veškerý čas, kdy nemusím pomáhat mámě doma. Hodně zpíváme, tancujeme a hrajeme na různé nástroje, tím se vždycky skvěle odreaguji.

Nijda
Můj táta vlastní obchod s rychlým občerstvením v centru. Já a máma mu hodně pomáháme, ale moc nám to nevadí, je to tam celkem fajn. Hodně se stýkáme s dalšími Libanonci tady ve městě, můj přítel je také Libanonec. Umím celkem dobře česky, ale kamarádit s Čechy mě moc neláká, a navíc je to hodně těžké, když vypadáte jinak než oni. O moc raději trávím čas třeba v tátově obchodě nebo na velkých večeřích se známými.

SKUPINA LIDÍ Z VĚTŠINOVÉ POPULACE		
Katka Je mi čtrnáct let. U nás ve škole se nabízí hodně kroužků, jenže bydlím hrozně daleko a do školy musím dojíždět, takže na žádný z nich nechodím. Se svojí kamarádkou jsme založily kapelu, jenže nemáme kde vystupovat.	**Jana** Bydlím s matkou v malém bytě v Liberci. Do školy chodím celkem ráda, ale štve mě, když si ostatní povídají o tom, kde všude byli o prázdninách a o značkových botách, které jim rodiče koupili. Já si značkové oblečení nemůžu dovolit a musím pracovat, abychom s mámou zaplatili všechny výdaje. Ráda bych měla nějaké normální koníčky, ale nemám na ně čas.	**Robert** Vyrůstal jsem v katolické rodině. Když jsem chodil do školy, začala jsem mít o víře jistě pochybnosti a na vysoké škole už ze mě byl ateista. Připadá mi směšné, že právě náboženství bylo příčinou tolika světových konfliktů. Vadí mi, když lidé automaticky předpokládají, že jsem katolík.

VÝROKY

1. Očekávám, že v televizi nebo v novinách uvidím lidi jako jsem já.
2. Můžu si být jistý, že se ve škole budu učit o historii lidí stejných jako já.
3. Nakupuji v obchodě nedaleko místa, kde bydlím, a seženu tam vždy cokoliv, co zrovna potřebuji.
4. Můžu zajít ke kadeřníkovi a vím, že tam bude někdo, kdo mě ostříhá a učeše podle toho, jak sám chci.
5. Když slyším o našem národním dědictví, dozvím se i o přínosu lidí jako jsem já.
6. Mohu jít nakoupit sám, bez toho, abych se obával, že mě bude někdo sledovat, že budu obtěžován nebo že se mi někdo bude vysmívat.
7. Když jdu do školy, vidím v učebnicích lidi jako jsem já a slyším o lidech jako jsem já ve vyučování.
8. Moje rodina se nemusí bát, že nenajde vhodné místo, kde bude bydlet.
9. Moji sousedé nemají problém s tím být milí a přátelští k mojí rodině.
10. Když půjdu k doktorovi, jsem si jist, že mě neodmítne kvůli tomu, kdo jsem.
11. Můžu jít do obchodu, kde prodávají hudbu, a najít CD z hudbou mojí kultury.
12. Nikdy nemusím mluvit za skupinu lidí, jako jsem já, a vysvětlovat, jaké to je být příslušníkem takové skupiny.
13. V situacích, kdy používám kreditní kartu nebo šek, se na mne nikdo nekouká podezíravě.
14. Můžu se věnovat jakémukoliv sportu, o který mám zájem.
15. Mám každodenní přístup k internetu.
16. Můžu se zamilovat, do koho chci. Moje rodina, ani moje okolí s tím nemá žádný problém.
17. Alespoň jednou za tři měsíce si můžu koupit nové oblečení.

JAK UTRATIT 1500 KORUN

Zdroj: All different, all equal — Ireland

Cíle: vžít se do nesvobody člověka, který žádá o mezinárodní ochranu (azyl)
Čas: 60 minut
Počet hráčů: 6–30
Věková kategorie: starší

PROVEDENÍ

- Rozdělte hráče do dvojic. Každé dvojici dejte v nějakých hracích penězích 1500 korun a seznam položek, které by si mohly koupit, .
- Vysvětlete jim, že jsou žadatelé o mezinárodní ochranu (azyl) v České republice, nesmějí pracovat, ale dostávají jídlo, ubytování a 1500 korun týdně, které mají pokrýt jejich ostatní náklady.
- Každá z dvojic má za úkol si rozmyslet, jak by tuto částku utratila. Před výběrem jim dejte na vědomí, že cokoliv ze seznamu mohou koupit více než jednou a že ne všechno jídlo, které jako žadatelé o azyl dostávají, jim nutně musí chutnat.

DISKUSE

- Představte si, že jste opravdu žadatel o udělení mezinárodní ochrany (uprchlík) žijící v České republice a dostáváte týdně 1500 korun. Zdá se vám to málo, hodně nebo tak akorát?
- Je těžké s takovou částkou vyjít, nebo se vám to zdá úměrné?
- V České republice dostávají držitelé mezinárodní ochrany sociální dávky, které jsou odvozené od věku. Na osobní potřeby to pro děti, velice zhruba, vychází právě na **1500** Kč.

Pozn.: Tato aktivita byla převzata z Irské příručky ke Kampani, která pochopitelně vychází z jiné situace. Přesto nám přišla zajímavá a zařadili jsme ji do její české obdoby. Aktuální a přesnější údaje hledejte na stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí, www.mpsv.cz.

SEZNAM

1 hodina na Internetu:	60 Kč	
CD:	300 Kč	
1 pivo:	20 Kč	
čokoláda:	25 Kč	
telefonní karta:	100 Kč	
Výlet za přáteli:	250 Kč	za jeden výlet
Návštěva kina:	100 Kč	
Banány:	15 Kč	
Známka:	7,50 Kč	
Teplý kabát:	1000 Kč	
Lístek na autobus:	40 Kč	
Nové boty:	800 Kč	

PROPOJENÍ SVĚTA

Zdroj: All different, all equal — Ireland

Cíle: cizinci a lidé jiné rasy nám nejsou tak vzdáleni…
Čas: 60 minut
Počet hráčů: 15–40
Věková kategorie: starší

PROVEDENÍ

- Rozdělte všechny hráče do trojic a každé trojici dejte černobílou mapu světa.
- Každý hráč má za úkol vybarvit zemi, se kterou je nějak propojen — například proto, že některou zemi navštívil, nebo zná člověka, který z některé ze zemí pochází.
- Vyzvěte hráče, aby řekli nahlas, které země vybarvili, a jak jsou s těmito zeměmi propojeny. Napište tyto odpovědi na flip chart. Spočítejte, s kolika zeměmi jste jako skupina propojeni.

DISKUSE

- Které země byly nejčastěji vybarveny?
- Jaká část světa zůstala zcela neobarvena?
- Za jakým účelem cestujete do zahraničí?
- Proč myslíte, že lidé jezdí do České republiky? Jaké národnosti bývají lidé, se kterými se nejčastěji setkáváte v České republice?

POZNÁMKY

- Hra může být vhodná v kolektivu, kde se hráči dobře znají, a neméně zajímavá bude i jako seznamovací aktivita mezi lidmi, kteří se sejdou např. na kurzu.

HRY na VEN

V této sekci jsou hry, které je vhodnější hrát venku, tedy na jednodenních výletech do přírody i déle trvajících akcích. Vyznačují se také tím, že k nim nepotřebujete žádné speciální pomůcky, které byste neměli běžně po ruce.

TURISTÉ

Zdroj: www.hranostaj.cz

Cíle: vcítění hráčů do života lidí, kteří jsou přímo závislí na financích z turistického ruchu. Zamyšlení nad tím, jak se při návštěvě cizí země chovat k místním lidem.
Čas: 120 minut
Počet hráčů: 10–20 (+ minimálně 5 vedoucích)
Věková kategorie: mladší i starší

ÚVOD

- Spoustu lidí jezdí na dovolenou do cizích zemí, kde je někdy „obtěžují“ vtíraví obchodníci se vším možným. Konec konců, občas to známe i z českých tržišť. Naše smýšlení o lidech z těchto zemí se pak často omezuje na dotěrné prodavače vnucující nekvalitní zboží s jedinou vidinou zisku z prodeje. Zkusme se na chvíli vžít do jejich role, představit si, že právě takový styl obchodu je jediná možnost, jak vydělat peníze pro svoji rodinu.
- Hru je nejvhodnější zařadit do programu delší akce, např. letního tábora.

PROVEDENÍ

- Do tábora přicházejí turisté — vhodně oblečení vedoucí, každý mluví nějakým jiným jazykem (buď skutečným — angličtina, němčina, ruština či co kdo umí, nebo nějakou hatmatilkou daný jazyk připomínající, např. maďarštinu).
- Turisté mají (vytištěné hrací) peníze. Úkolem hráčů je vytáhnou z turistů co nejvíce peněz (na závěr by měla probíhat např. dražba cukrovinek za získané peníze). Turisté mají různá „typická turistická“ přání — chtějí vidět místní památky, najíst a napít se, zajít k holiči, získat nový oblek, dárek pro manželku či nějaké místní suvenýry, vyfotit se, zasportovat si, zajít do divadla, nechat se odvést taxíkem… Konkurence je ale pochopitelně velká a turistů je jen omezené množství. Ten, komu se podaří přesvědčit turistu o tom, že jeho služby a zboží jsou nejlepší, vydělá pochopitelně více peněz.

DISKUSE

- Jaký to pro vás byl pocit, snažit se „vnutit“ lidem co nejvíce vašich služeb a snažit se získat co nejvíce peněz?
- Jaké metody jste zvolili? Byli jste ochotni vymýšlet si k vašemu zboží nebo službám vlastnosti, které byste jim normálně nepřipisovali? („velmi kvalitní tričko, ano, moc vám sluší…“)
- Jak jste se snažili vyniknout proti konkurenci? Kdo byl nejoriginálnější, dokázal zaujmout?
- S jakými prostředky jste se sami setkali ať už v zahraničí či na českých tržištích? Používali jste ve hře podobné metody?
- Umíte si představit, že byste se takto museli živit, že byste museli každý den někoho přesvědčovat o tom, aby právě za vaše zboží nebo služby utratil peníze?

POZNÁMKY

- K placení používáme nějakou „papírovou“ měnu. Za získané peníze můžeme na konci hry udělat dražbu (je dobré před začátkem hry hráčům naznačit, jak budou moct získané peníze využít).

HRY Z RŮZNÝCH KOUTŮ SVĚTA

Zdroj: První kroky

Cíle: Děti na celém světě si hrají, stejně jako my.
Čas: 90 min
Počet hráčů: 8–30
Věková kategorie: mladší, i předškoláci

PROVEDENÍ

- Vysvětlete hráčům, že děti v různých částech světa si hrají sice různé, ale velmi zajímavé hry.
- Seznamte je s hrami z různých zemí (pokud máte k dispozici glóbus nebo mapu světa,
- ukažte jim, kde ty země leží). Zahrajte si některou z her na následující straně.
- Zeptejte se dětí, kterou svou hru by doporučily dětem na celém světě. Zahrajte si ji.
- Pokud jsou mezi hráči děti náležející k jiné etnické skupině, zeptejte se jich, zda neznají nějakou vlastní hru, kterou byste si mohli všichni zahrát. (Pokud nechtějí, nenuťte je.)

DISKUSE

- Líbila se vám některá hra více než ostatní? Proč? Co dělá hru dobrou?
- Mohla by některá nová hra být zábavnější, kdybychom si na ni zvykli?
- Bylo těžké vysvětlit hru někomu, kdo vám nerozumí?
- Víte, jak vypadají děti ze země, ze které pocházejí tyto hry?
- Myslíte, že když vypadají jinak, budou se jinak bavit, mít jiné zájmy? V čem jsou nám podobní, v čem se liší?

DVA PŘÍKLADY HER naleznete na následující straně.

„RYCHLÉ RUCE“ (KOREA)

Tuto hru hrají rádi děti i dospělí. Počet hráčů není omezen.

- Hráči sedí v kruhu. Jeden z nich, který je vybrán jako vedoucí, si zakryje rukama obě uši.
- Hráč nalevo od vedoucího si zakryje pravou rukou pravé ucho. Hráč napravo si zakryje levé ucho (jinak řečeno, uši nejblíže k hráči, který začíná, jsou zakryty).
- Začínající hráč sejme ruce z uší a ukáže na někoho dalšího v kruhu.
- Ten položí ruce na obě uši. A opět hráči po pravé a levé straně si zakryjí ucho bližší k sousednímu hráči. Nový vedoucí rychle ukáže na dalšího a hra pokračuje co nejrychleji.
- Ten hráč, který reaguje pomalu nebo dělá chyby, vypadává. Vítězem se stává poslední ve hře.

KDO JE TO? (CHILE)

Hra je určena pro 6-30 účastníků.

- Jeden z účastníků je hráč. Účastník stojí v řadě za tímto hráčem. Hráč nesmí vidět, kdo za ním stojí.
- Hráč udělá 9 pomalých kroků dopředu a ostatní se za ním rychle přemístí a vymění. Jeden z nich stojí těsně za hráčem.
- Ostatní děti se hráče zeptají „Kdo je za tebou?“
- Předtím, než hráč odpoví, kdo si myslí, že za ním stojí, může položit pouze tři otázky, např. Je to chlapec, je to dívka? Je vysoký/á, je malý/á? Má tmavé/světlé vlasy?
- Ostatní odpovídají pouze ano/ne. Pak hráč musí hádat, kdo stojí přímo za ním.
- Pokud hráč hádá správně, zůstává do další hry, pokud ne, dítě za ním se stává hráčem.

Hry převzaty z: H. Goodman: Songs, Games and Stories around the World.

STEZKA ROZHODNUTÍ

Zdroj: www.hranostaj.cz

Cíle: Zamyslet se nad některými složitými tématy, uvědomit si sílu vlastního rozhodnutí
Čas: 120 minut
Počet hráčů: 8–20
Věková kategorie: starší

ÚVOD

- Tuto hru hrajte nejlépe v noci.
- Nejprve budete potřebovat vymyslet a sepsat různé situace s několika možnostmi, jak se zachovat, a výsledky rozhodnutí hráčů pro každou alternativu. Podívejte se zpět do historie, možností najdete spoustu.
- Například: Za druhé světové války vás požádá židovský uprchlík, zda byste ho u sebe neukryli. (Vytvořte atmosféru, která hráče donutí k vcítění se do problému – strach, zaklepání na dveře, malá holčička s hvězdou na roztrhaném, špinavém kabátě, za vámi vaše rodina, milovaná žena a dvě malé děti).
- Podobná témata – útěk z Leningradu (zůstat a čelit smrti hladem či střelou, nebo se vydat přes zamrzlé jezero a riskovat zmrznutí či napadení hladovými vlky); emigrace/zůstání v ČR za dob komunismu (možnost výhodné práce v zahraničí, ale nikdy už nevidět svoji rodnou zem); možnost získat drobným podvodem spoustu peněz a podobné.
- Každé rozhodnutí napište na samostatný papír, každou alternativu také. Na zadní stranu každé alternativy pak napište, jakému rozhodnutí přináší výsledek. Z těchto papírů pak připravíte jakousi stezku stanovišť označených svíčkami.

PROVEDENÍ

- Hráči chodí po vymezeném úseku, např. po lesní cestě osvětlené svíčkami. Vzájemně by se jednotliví hráči neměli rušit, měli by mít dostatečný klid a čas na rozmyšlenou.

- Na prvním stanovišti bude první situace, ale ne alternativy rozhodnutí. Než hráč dojde k následující svíčce, má čas si to rozmyslet a rozhodnout se. U svíčky na něj čekají dvě nebo více možností (textem k zemi či ke kmeni stromu, hráč vidí pouze krátký nadpis napsaný na zadní straně). Hráč otočí tu, pro kterou se rozhodl, a uvidí, co mu jeho rozhodnutí přineslo.
- U třetího stanoviště na něj čeká další situace, u čtvrtého možnosti atd. Popřípadě můžete snížit počet stanovišť, že spojíte rozhodnutí a následující situaci (takže stanoviště 2 bude současně i 3) — vždy by ale mezi přečtením situace a otočením výsledku rozhodnutí měla být mezera.
- Hru ukončíme v klidu, uvolněně, necháme ji doznít. Až se vrátí všichni hráči, můžete zakončit den společným rituálem, posezením u ohně nebo zpíváním. Hráči by neměli jít rovnou spát, ani by neměl následovat další program nebo všeobecné veselí.

DISKUSE

- Jak jste se cítili, když jste věděli, že se bude hrát nějaká noční hra? Čekali jste nějakou klasickou „bojovku“, nebo hru, jako je tato?
- Jak těžká byla vaše rozhodnutí? Dokážete si představit, že by tato rozhodnutí nebyla součástí hry, ale že na vašem rozhodnutí by skutečně závisel něčí život?

LIDSKÉ BINGO

Cíle: seznámení účastníků
Čas: 15 minut
Počet hráčů: více než 12
Věková kategorie: jakákoliv

PROVEDENÍ

- Každému účastníkovi dáme kopii tabulky s lidským bingem. Tabulku vytvořte konkrétně podle vašich potřeb, inspirovat se můžete zde:

Má rodiče cizince.	Umí pískat.	Cestoval do zahraničí (mimo Evropu).	Je z Brna.
Nosí brýle nebo kontaktní čočky.	Umí cizí jazyk.	Má rád kari.	Hraje na hudební nástroj.
Má více než jednoho sourozence.	Chodil na gymnázium.	Má velikost bot 40.	Je levák.

- Řekněte hráčům, že musejí do každého políčka najít člověka, který se jim podepíše. V každém políčku musí být jiný podpis. Ten, kdo má podepsaná všechna políčka tabulky, vyhrává.
- Nakonec čteme nahlas jednotlivé kategorie a hráči, pro které je dané políčko pravdivé, zvednou ruku. Tím zkontrolujeme, jestli mají všichni podpisy správně.

DĚTI CELÉHO SVĚTA

Zdroj: První kroky

Cíle: Pochopit, že děti všude na světě jsou si velice podobné.
Čas: 60 minut
Počet hráčů: 6–10
Věková kategorie: mladší (i předškoláci)

ÚVOD

- Účastníkům rozdejte obrázky různých dětí z celého světa. Obrázky vybereme z novin a časopisů tak, aby představovaly co nejvíce různých typů lidí rozdílných životních stylů.

PROVEDENÍ

- Vyzvěte je, aby vám pomohli seřadit obrázky podle podobnosti, např. chlapci a dívky, barva vlasů, věk atd. Pokuste se sestavit obrázky tak, aby děti na nich byly z různých koutů světa, např. skupiny dětí, které si a) povídají, b), hrají, c) jsou mladší, d) jsou starší než vaše skupina.

DISKUSE

- Co bylo u dětí na obrázcích stejné?
- Co bylo rozdílné?
- Bylo na obrázcích něco, čemu jste nerozuměli?
- Čemu by některé děti z obrázků — podle vás — nerozuměly, kdyby přijely do naší země?
- Jak bys chtěl/a, aby se s tebou jednalo, kdybys musel/a jít do jejich školy? A proč?
- Představte si, že některé z dětí na obrázku by nás navštívilo. Co byste řekli kamarádům o jednání a chování k těmto dětem?

(kráceno)

DOVNITŘ KRUHU

Zdroj: Education pack

Cíle: Přemýšlet nad tím, jak těžké je pro příslušníka minority včlenit se mezi majoritu
Čas: 30 minut
Počet hráčů: 7-10 (může být i více takto početných skupin)
Věková kategorie: starší

ÚVOD

- Hráče rozdělíme do skupinek po zhruba osmi hráčích. Jednoho z hráčů vybereme jako „pozorovatele“ a jednoho jako „outsidera“.

PROVEDENÍ

- Zbytek hráčů si stoupne do velmi těsného kroužku tak, že koukají čelem dovnitř a rameny se dotýkají jeden druhého.
- „Outsider“ stojí vně kruhu a jeho cílem je dostat se libovolnými prostředky dovnitř.
- „Pozorovatel“ si dělá poznámky, jak se „outsiderovi“ daří v dosažení jeho cíle.
- Po dvou minutách se „outsider“ včlení mezi členy kruhu a svoje štěstí může vyzkoušet jiný hráč.

DISKUSE

- Jak jste se cítili, když jste byli jedním z těch, kteří tvořili nepřekonatelný kruh?
- Jak jste se cítili, když jste byli „outsiderem“?
- Cítili se ti, kterým se podařilo se dostat dovnitř kruhu, jinak než ti, kterým se to nepovedlo?
- **Otázky pro „pozorovatele“:** jaké metody používali „outsideři“? Jaké strategie používali ti, kteří tvořili kruh a snažili se zabránit průniku? Jak se v průběhu hry utvářela strategie, co bylo nejúčinnější?

- **Otázky opět na všechny:** Opusťme teď hru a zamysleme se nad našimi skutečnými životy. V jakých situacích se cítíte příjemně, když jste mimo hlavní proud, mimo většinu? Kdy byste naopak byli raději, kdybyste mohli být členy většiny?
- Kdo je v naší společnosti nejsilnější většinou? A kdo je podle vás tou nejslabší?
- Ve společnosti tento kruh může představovat různá privilegia, peníze, moc, práci nebo třeba kvalitu bydlení.
- Jakými způsoby usilují menšiny o to, aby se jim těchto prostředků dostávalo? Usilují o to?
- Jakým způsobem si většiny udržují své výsady? Brání se proti příchodu nových členů?

POZNÁMKY

- Během hry si také všímejte, co mezi sebou říkají členové kruhu a co říká „outsider“.

TEN, KDO JE „NAVÍC“

Zdroj: Education Pack

Cíle: Přemýšlet nad tím, jak těžké je pro příslušníka minority včlenit se mezi majoritu.
Čas: 20 min
Počet hráčů: cca 20
Věková kategorie: starší

ÚVOD

- Všem hráčům nalepíme na čelo samolepku s jednou barvou. Hráč nevidí, jakou barvu má na čele. Příklad rozdělení barev: 4x modrá, 4x červená, 4x černá, 3x zelená, 1x bílá.

PROVEDENÍ

- Úkolem hráčů je co nejrychleji najít všechny, kteří mají na čele stejnou barvu, a vytvořit s nimi skupinku.
- Hráči nesmějí vůbec mluvit.

DISKUSE

- Jak jste se cítili, když jste poprvé našli někoho, kdo měl stejnou barvu jako vy?
- Jak se cítil ten, kdo měl jako jediný bílou barvu?
- Snažili jste si pomáhat si mezi skupinami?
- Do jakých různých skupin vy sami patříte? (sportovní tým, oddíl, školní kroužek…)
- Může se do těchto skupin přihlásit kdokoliv?
- Kdo je v naší společnosti „ten, kdo je navíc“?

POZNÁMKY

- Od začátku si bedlivě všímejte toho, kdo dostal jako jediný bílou barvu.
- Hráči by měli být od začátku přesvědčeni, že všech barev je stejně.

UPRCHLÍK

Zdroj: První kroky

Cíle: Znát práva uprchlíků na základě osobních prožitků z různého pohledu na stejnou situaci prostřednictvím rolí uprchlíků a pohraničních úředníků
Čas: 60 minut
Počet hráčů: cca 20
Věková kategorie: starší

ÚVOD

- Začněte brainstormingem hráčů na téma, co si myslí o uprchlících. Na pevný podklad (stačí strom nebo zeď chalupy) nalepte slovo „uprchlík“ a zeptejte si hráčů na první věc, která je v této souvislosti napadne.
- Přečtěte následující scénář. Pokud chcete, můžete si pro země X a Y vymyslet vlastní názvy. „Je tmavá, studená a deštivá noc na hranicích mezi zeměmi X a Y. Právě dorazila skupina uprchlíků, kteří utíkají z války ve státě X. Chtějí přejít do země Y. Jsou hladoví, unavení a je jim zima. Nemají ani peníze, ani žádné potřebné dokumenty, mají pouze cestovní pasy. Imigrační úředníci ze země Y se liší v názorech, jak se zachovat. Někteří chtějí uprchlíky pustit do země, jiní ne. Uprchlíci jsou zoufalí a pokoušejí se imigrační úředníky přesvědčit.“

PROVEDENÍ

- Třetina žáků si představí, že jsou imigrační úředníci ze země Y. Rozdejte jim „Důvody a názory imigračních úředníků“.
- Další třetina žáků budou uprchlíci. Rozdejte jim „Důvody a názory uprchlíků“.
- Řekněte hráčům, že mohou použít důvody ze seznamu, ale i další odpovídající důvody, které je napadnou. Před zahájením samotné hry dejte hráčům 10 minut na to, aby došli k určitému závěru. Může to být řešení ze seznamu, nebo jiné.
- Je na vás a na hráčích, zda budou „uprchlíci“ a „imigrační úředníci“ pracovat ve skupině, a nebo budou argumentovat individuálně.
- Poslední třetina třídy budou pozorovatelé. (Polovina z nich může sledovat „imigrační úředníky“ a zbytek „uprchlíky“.)

- Na základě důvodů a názorů jednotlivých skupin probíhá emotivní diskuse mezi imigračními úředníky a uprchlíky. Pak hru ukončíme a v kroužku uděláme společné hodnocení hry.

DISKUSE
- Jak se vyvíjela situace? Co se stalo?
- Jaké to bylo být uprchlíkem?
- Jaké to bylo být imigračním úředníkem?
- Uprchlíci mají právo na zvláštní ochranu podle Úmluvy o statutu uprchlíka z roku 1951. Vztahovalo se toto právo na tyto uprchlíky? Proč? Proč ne?
- Myslíte si, že by státy měly mít právo vyhostit uprchlíky?
- Udělali byste to? I když byste věděli, že jste je do jejich země poslali na jistou smrt?

VARIANTY
- Pokud máte čas, zahrajte si hru ještě jednou, avšak tak, že imigrační úředníci musejí být uprchlíky.
- Kancelář Vysokého komisaře pro uprchlíky OSN (UNHCR) je odpovědná za ochranu práv uprchlíků. Rozdělte hráče na skupiny, z nichž jedna představuje oficiální tým vyslaný UNHCR na pomoc uprchlíkům ze země X. Hráči napíší oficiální zprávu, která bude obsahovat i tyto údaje:
  - Jaké důvody byste použili při přesvědčování imigračních úředníků, aby vpustili uprchlíky do země?
  - Dělají imigrační úředníci něco špatně?
  - Jak by se dala použít tato zpráva, aby země Y respektovala práva uprchlíků?

DŮVODY A NÁZORY IMIGRAČNÍCH ÚŘEDNÍKŮ:

Můžete použít tyto argumenty, ale i jiné, které vás napadnou:

- Jsou zoufalí, nemůžeme je poslat zpátky.
- Když je pošleme zpátky, budeme odpovědní za jejich potrestání, mučení a případnou smrt.
- Máme zákonné závazky přijímat uprchlíky.
- Nemají peníze a budou potřebovat státní podporu. Naše země si to nemůže dovolit.
- Mohou dokázat, že jsou opravdoví uprchlíci a ne pouze lidé, kteří utíkají za lepší životní úrovní?
- Náš stát je vojenským a obchodním partnerem země X. Nemůžeme si dovolit je chránit.

- Možná jsou to zruční lidé a takové tu můžeme potřebovat.
- V našem státě máme již mnoho uprchlíků. Musíme se v první řadě starat o naše lidi. Měli by jít do bohatší země.
- Pokud je pustíme do naší země, budou se vstupu dožadovat i další a další uprchlíci.
- Nemluví naší řečí, mají jiné náboženské vyznání a jsou zvyklí na jiný způsob stravy. Nepřizpůsobí se.
- Budeme mít politické problémy.

Před začátkem hry přemýšlejte o následujících otázkách:

- Necháte projít všechny uprchlíky?
- Necháte projít pouze některé?
- Rozdělíte je podle profese, věku, zdraví...?
- Uděláte něco jiného?

DŮVODY A NÁZORY UPRCHLÍKŮ

Můžete použít tyto argumenty, ale i jiné, které vás napadnou:

- Naším právem je získat v nové zemi mezinárodní ochranu (azyl).
- Naše děti mají hlad, máte morální odpovědnost pomoci nám.
- Zabijí nás, když se vrátíme.
- Nemáme peníze.
- Nemůžeme jít někam jinam.
- U nás doma jsem byl lékařem.
- Chceme tu zůstat pouze do doby, kdy se budeme moci bezpečně vrátit domů.
- Jiní uprchlíci byli vpuštěni do vaší země.

Před začátkem hry přemýšlejte o těchto otázkách:

- Rozdělili byste se, kdyby vás o to imigrační úředníci požádali?
- Vrátili byste se domů, kdyby se pokoušeli vás vrátit?

HRY celotáborové A CELOROČNÍ

Dlouhodobé hry nám dávají příležitost, jak sdělení, která chceme předat, dostat dětem a mladým lidem hlouběji pod kůži. Můžeme manévrovat na větším prostoru a výchova je tak intenzivnější. Můžeme se na věc dívat z mnoha pohledů, pečlivěji ji představit a vysvětlit. Ať už se jedná o celoroční nebo celotáborovou hru, je vaším velkým úkolem celé téma pečlivě zpracovat. Záleží na mnoha faktorech, jak věc pojmout, jestli se celý časový úsek věnovat pouze lidskoprávnímu tématu nebo jej prokládat něčím úplně jiným…

Jako inspiraci nabízíme tři témata, která jsou snadno uchopitelná a jsou jistě přijatelná i v oddílech, které se těmito tématy zatím nezabývaly.

STÁTY SVĚTA

Hráči vytvoří skupinky (v oddílech například fungující družiny dětí, na táborech táborové skupiny). Na začátku si každá skupina vybere jeden stát, kterému se bude po celou dobu věnovat. V pravidelných nebo méně pravidelných intervalech pak dětí dostávají obecné zadání úkolů, které pro svoji zemi zpracovávají a následně prezentují ostatním skupinám. Úkoly by měly být tvůrčí, rozvíjející jejich schopnost vyhledávat informace, napomáhající rozvoji komunikaci a týmové spolupráci ve skupině.

NÁMĚTY NA AKTIVITY

- Vytváření velkého plakátu s informacemi o dané zemi.
- Vaření tradičního jídla.
- Společná projekce dokumentárního filmu popisujícího život v dané zemi.
- Ztvárnění nějakého příběhu z historie státu jako fotoseriál (pokud by to např. byly USA, mohou děti ztvárnit např. boj o nezávislost, občanskou válku…). Děti nafotí digitálním fotoaparátem obrázky, které pak na počítači skládají za sebe a vytváří k nim popisky a „bubliny“.
- Dramatické zpracování mytologie.
- Vytvoření plastické mapy státu pomocí novin a škrobu.

Jistě vás napadnou i další aktivity, jak téma pojmout.
Hra *Státy světa* je kromě rozvoje týmové spolupráce, také příležitostí, jak děti naučit spoustu zajímavých věcí přirozeným a nenucených způsobem. Ještě dlouho poté si budou o „své“ zemi pamatovat daleko víc, než co se naučily exaktními postupy ve škole…
Je na vedoucím aktivity, jak tuto hru pojme. Tím, že například zúží výběr států na státy třetího světa nebo na sousedy České republiky, může ovlivnit, jakých témat se bude s dětmi dotýkat.

NOVÁČKEM V CIZÍ ZEMI

Cílem této dlouhodobé hry by mělo být hluboce se vcítit do možností, které mají lidé prchající ze svého domova. K zpracování tématu je třeba hlubší znalosti o politice České republiky vůči uprchlíkům.

NÁMĚTY NA AKTIVITY

- Použijte aktivitu ze str. 14. Vžij se do role uprchlíka (hráči si mají co nejrychleji zabalit několik málo osobních věcí).
- Úlohu „akčnější“ hry může splnil například přechod hranic, v lese, za tmy…
- Využijte i aktivitu Jak utratit 1500 korun ze str. 21.
- Pozvěte si cizince, který v České republice žádal o mezinárodní ochranu (azyl), zorganizujte vyprávění a diskusi o tom, co prožíval doma ve své zemi, jak se dostal do naší země a co musel podstoupit.

ODKUD JSME?

Pátrat po předcích. Objevovat vlastní historii. Najít si své místo. Česká republika je relativně homogenním státem, přesto stačí jít malinko pod povrch a začneme objevovat, že i přesto, že jsme se narodili v České republice a odmalička mluvíme česky, můžeme prapůvodem přicházet z různých oblastí světa.

NÁMĚTY NA AKTIVITY

První možností, jak hledat svou minulost, je pátrat po významu svého příjmení. Půjčete si v knihovně knihu věnující se původu slov a příjmení, hledejte na Internetu. Ptejte se prarodičů a hledejte v rodokmenech. Pátrejte i po rodném příjmení své matky. Nejčastěji asi narazíte na jména původně německá, polská nebo pocházející z hebrejštiny.

VARIANTA

Na hru můžeme navázat zjišťováním informací o křestním jménu.

- Co vlastně znamená?
- Proč nám rodiče dali zrovna toto jméno? Byli jsme pojmenováni po jiné osobě? (Otci, prarodiči…) nebo po některé významné osobnosti?
- Jak nám vyhovuje? Chtěli bychom se jmenovat jinak, kdyby volba byla na nás?
- Je to často se vyskytující jméno?
- Ovlivňuje jméno individualitu člověka?

LITERATURA

BRANDER Patricia et al. *Kompas : Manuál pro výchovu mládeže k lidským právům*. překlad Eva a Martin Potužníkovi. Praha : Česká národní agentura MLÁDEŽ, Národní institut dětí a mládeže MŠMT nakladatelství Argo, 2006.

- *Elektronická verze například na* ***http://www.eycb.coe.int/compass/*** *(dostupné v angličtině, francouzštině, ruštině, arabštině a dalších jazycích)*
- *Kompas je manuál pro vedoucí skupin mládeže, učitele a další pedagogy. Předkládá náměty a aktivity podporující zapojení mladých lidí a rozvíjející pozitivní postoj k lidským právům v jejich bezprostředním okolí. Je založen na metodách zážitkové pedagogiky a neformálních vzdělávacích přístupech, které kladou důraz na ty, kdo se učí, na prostředí, v němž žijí, a na problémy, které je zajímají.*

Education pack : Ideas, resources, methods and activities for informal intercultural education with young people and adults. 2nd edition : European Youth Centre, 2004.

OBERMAN, R. *All Different — All Equal (Ireland) : An Antiracist and Intercultural Educational Resource for Youth Workers*. National Youth Council of Ireland, 2006.

První kroky : Metodická příručka pro výchovu k lidským právům. Praha : Amnesty International, 2006.

PIKE G., SELBY D. *Globální výchova*. Praha : Grada, 1994.

- *Základní publikace obsahující řadu námětů jak teoretických tak praktických, určena pro střední a vyšší školní věk.*

T-Kit: série vzdělávacích příruček vydávaných Radou Evropy v angličtině a některých dalších jazycích: relevantní jsou zejména T-Kit č. 4: *„Intercultural Learning“* a T-Kit č. 7: *„Under Construction... Citizenship, Youth, Europe“*.

- *K dispozici také v elektronické podobě na:* ***http://www.training-youth.net/INTEGRATION/TY/Publications/T_Kits.html***

HOŘAVOVÁ K., KLÁPŠTĚ P. *Symbolický rámec podle 3.B*. Praha : Tiskové a distribuční centrum Junáka, 2006.

- *Kniha pro všechny vedoucí oddílů a dětských kroužků, zabývá se symbolickým rámcem. Její obsah vám pomůže při vytváření programů pro děti a mladé lidi, inspiraci naleznete i pro tematiku kampaně Každý jsme jiný, všichni rovnoprávní.*

INTERNETOVÉ ZDROJE

Kampaň „Každý jsme jiný — všichni rovnoprávní“ [online]. Dostupný z WWW: <http://www.kam-pan.cz>.

- *stránky Kampaně*

„All different — All equal“ [online]. Dostupný z WWW: <http://alldifferent-allequal.info>.

- *stránka o Kampani Rady Evropy „All different — all equal“ s informacemi pro mladé lidi, vedoucí mládeže a účastníky kampaně*

První kroky — metodická příručka pro výchovu k lidským právům [online]. Dostupný z WWW: <http://www.amnesty.cz/vychova>.

- *Zajímavá inspirace metodických pokynů a jednotlivých her z dílny Amnesty International, kde se výukou lidskoprávních témat intenzivně po mnoho let zabývají.*
- *Obsahuje aktivity také pro mladší věkové kategorie!*

Hranostaj.cz [online]. Dostupný z WWW: <http://www.hranostaj.cz>.

- *Neustále doplňovaná encyklopedie her, jednoduché vyhledávání podle několika kritérií*

Compass [online]. Dostupný z WWW: <http://eycb.coe.int/compass>.

- Rada Evropy, Vzdělávání k lidským právům. Zdroje pro práci s mládeží (obsahuje elektronické verze Kompasu, Education Packu, ale také publikace Domino nebo Alien 93)

Youth training [online]. Dostupný z WWW: <http://www.training-youth.net/INTEGRATION/TY/Publications/coyote.html>.

- Časopis Coyote vydává Rada Evropy zhruba jednou až dvakrát ročně. Je určen vedoucím dětí a mládeže. Obsahuje články od zkušených pracovníků z mládeží a specialistů na výchovu mládeže na evropské úrovni.

Christian Aid — Citizenship [online]. Dostupný z WWW: <http://www.globalgang.org.uk/games/gamezone/citizenship/launch.htm>.

- *velmi zajímavé interaktivní hry na internetu vztahující se k tématu lidských práv*

Einstein was a refugee [online]. Dostupný z WWW: <http://azeri.org/Azeri/az_latin/latin_articles/latin_text/latin_51/eng_51/51_einstein.html>.

- *Seznam několika známých lidí z minulosti i současnosti, kteří byli nuceni uprchnout ze své vlasti. Kromě Alberta Einsteina se dočtete například o Češce Madeleine Albright a dalších.*

POZNÁMKY

ZAČNĚME TŘEBA TAKHLE...

Autor: Michaela Čakrtová
Autor úvodu: Marek Fajfr
Spolupracovala: Jindra Pařízková, Amnesty International
Grafická úprava obálky, autor fotografie na obálce: Marek Fajfr
Grafická úprava a DTP: Marek Bárta
Editor: Michaela Přílepková, Marek Fajfr, Kateřina Zezulková

Vydala:
Česká rada dětí a mládeže
Senovážné nám. 24, 116 47 Praha 1
www.crdm.cz
Praha 2007

Vydáno v rámci kampaně „Každý jsme jiný, všichni rovnoprávní“ s podporou MŠMT.
www.kam-pan.cz

Náklad: 1500 ks
První vydání

Metodická příručka (nejen) pro volnočasová sdružení pracující s dětmi a mládeží

Vydala Česká rada dětí a mládeže v roce 2007
v rámci celoevropské kampaně Rady Evropy
"Každý jsme jiný, všichni rovnoprávní"